

Determinanten van identificatie

De invloed van verhaalperspectief en sympathie op de identificatie met personages door jong volwassenen en ouderen

Student: Cherelle Veerman

Studentnummer: 3818276

Bachelor Eindwerkstuk: Communicatie- en informatiewetenschappen

Begeleider: Prof. Dr. Hans Hoeken

Datum: 22 januari 2017

Aantal woorden: 6459

Inhoudsopgave

1. Inleiding	4
1.1. Aanleiding	4
2. Theoretisch kader	5
2.1. Narratieve betrokkenheid	5
2.2. Waargenomen sympathie	6
2.3. Maatschappelijke- en wetenschappelijke relevantie	7
3. Methode	9
3.1. Onderzoeksubjecten	9
3.2. Materiaal	9
3.3. Dataverzameling	11
3.4. Procedure	13
3.5. Data-analyse	14
4. Resultaten	15
4.1. Waargenomen sympathie	15
4.2. Controle variabelen	16
4.3. Identificatie met de restauranthouder	17
4.4. Identificatie met de inspecteur	19
5. Conclusie	20
6. Discussie	21
Literatuurlijst	23
Bijlagen	25

Samenvatting

Waargenomen sympathie en verhaalperspectief zijn twee determinanten van identificatie, die de narratieve betrokkenheid van lezers met een personage kunnen beïnvloeden. In dit onderzoek is een experiment uitgevoerd (n= 168) naar de invloed van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de identificatie met een personage in een verhaal. De participanten in het onderzoek lazen één van de vier verhaalversies waarin een tegengesteld belang voorkwam tussen een restauranthouder en een inspecteur.

Het construct verhaalperspectief, werd in dit onderzoek gemanipuleerd door het verhaal en de gedachten van de hoofdpersoon vanuit de ik-vorm te beschrijven. Waargenomen sympathie werd gemanipuleerd door de handelingen van de personages in het verhaal dan wel sympathiek of onsympathiek te maken.

Uit de resultaten blijkt, ten eerste, dat waargenomen sympathie invloed heeft op de mate van identificatie met beide personages uit het verhaal: men identificeert zich meer met het personage dat sympathiek is, dan met het personage dat onsympathiek is.

Ook heeft verhaalperspectief invloed op de mate van identificatie, maar alleen met de inspecteur. Wanneer men het verhaal las vanuit het perspectief van de inspecteur, identificeerde men zich meer met de inspecteur, dan wanneer het verhaal werd gelezen vanuit het perspectief van de restauranthouder.

Ten derde blijkt uit de resultaten van dit onderzoek dat de leeftijd van de proefpersonen invloed kan hebben op de identificatie met een personage. Er zijn echter alleen interactie-effecten van leeftijd gevonden bij de identificatie met de inspecteur. Het effect van waargenomen sympathie op de identificatie met de inspecteur had meer invloed op ouderen dan op jong volwassenen. Daarentegen had het effect van verhaalperspectief op de identificatie met de inspecteur meer invloed op jong volwassenen dan ouderen. Uit de resultaten blijkt dus dat een lezerskenmerk zoals leeftijd, verschillende invloeden kan hebben op de narratieve betrokkenheid van de lezer.

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

“We cannot ‘prove’ or see identification, it is hard to deny that some texts make us forget our surroundings and feel closer to characters than others, suggesting a greater degree of absorption and engagement”. – Tal-Or & Cohen (2010, p. 403).

Zoals uit het citaat hierboven blijkt, kunnen teksten of narratieven invloed uitoefenen op de betrokkenheid bij een personage. Lezers kunnen zich namelijk betrokken voelen bij een verhaal en kenmerken van zichzelf herkennen in het verhaal of de personages. De verschillende manieren waarop verhalen slagen in het betrekken van het publiek, vormen in meerdere onderzoeken al lange tijd het onderwerp van gesprek (Braddock & Dillard, 2015; Tal-Or & Cohen, 2010). Hoewel narratieve betrokkenheid allang erkend wordt als een belangrijk mechanisme, bestaat er nog geen complete uitleg over de verschillende vormen die narratieve betrokkenheid aan kan nemen (Tal-Or & Cohen, 2010, p. 403).

Narratieven kunnen via verschillende media zoals boeken, verhalen, films of televisie de attitudes, intenties en het gedrag van het publiek beïnvloeden (De Graaf, Sanders, Beetjes & Hoeken, 2012; Braddock & Dillard, 2015). Een narratief beschrijft een causale opeenvolging van gebeurtenissen die plaatsvinden in een dynamische wereld van conflicten, veranderingen en oplossingen die gevormd worden door de doelbewuste handelingen van personages (Braddock & Dillard, 2015, p. 2). Volgens Braddock en Dillard (2015) bestaat een narratief uit de volgende kenmerken: het oplossen van problemen, conflictsituaties, interpersoonlijke relaties, menselijke ervaringen en de tijdelijkheid van het bestaan. De resultaten uit het onderzoek van Braddock en Dillard (2015) tonen aan dat de blootstelling aan narratieven invloed heeft op de overtuigingen, het gedrag en de attitudes van het de lezers (p. 18).

Nu we weten dat narratieven een overtuigend effect hebben, leidt de volgende stap tot het achterhalen van de mechanismen, die aan het overtuigingsproces van narratieven ten grondslag liggen. Narratieve betrokkenheid is een van deze mechanismen, die de rol van identificatie in het proces beschrijft. In het theoretisch kader zal dit mechanisme uitvoerig worden beschreven.

2. Theoretisch kader

2.1. Narratieve betrokkenheid

Narratieven kunnen leiden tot een bepaalde betrokkenheid van het publiek met gebeurtenissen beschreven in een verhaal. Dit wordt ook wel narratieve betrokkenheid genoemd (Moyer-Gusé, 2008). Narratieve betrokkenheid wordt gevormd door *transportatie* en *identificatie*. Transportatie is volgens Green en Brock (2000) “een convergent proces waarbij alle mentale systemen en capaciteiten zich focussen op gebeurtenissen die zich voordoen in een narratief” (p. 701). Bij transportatie ‘verliest’ de lezers zich in een verhaal, waarbij alle mentale systemen en capaciteiten van een lezer zich focussen op gebeurtenissen in het verhaal in plaats van op gebeurtenissen in zijn of haar directe omgeving (ibidem).

Naast het gevoel van betrokkenheid met de gebeurtenissen in een verhaal, kan een lezer zich ook betrokken voelen met de personages. De lezer weet zich dan te identificeren met een personage. Volgens Tal-Or en Cohen (2010) is identificatie een tijdelijk, denkbeeldig proces dat plaatsvindt tijdens de blootstelling aan een narratief (p. 404). De lezer identificeert zich met een personage in het verhaal en stelt zich voor dat hij of zij het personage is. Het is een proces waarbij de lezer empathie voelt en affiniteit heeft met een personage, en de doelen en het perspectief van het personage in het verhaal weet over te nemen (ibidem). De identiteit van het personage wordt dus tijdelijk ‘overgenomen’ door de lezer.

De mate waarin een lezer zich kan identificeren met een personage kan invloed hebben op de attitudes en overtuigingen van de lezer. Dit blijkt onder andere uit het onderzoek van de Graaf, Hoeken, Sanders en Beentjes (2012). De Graaf et al. (2012) onderzochten de mate van identificatie met een personage en de invloed van deze identificatie op de attitudes van de lezers. Identificatie werd door de Graaf et al. (2012) gemanipuleerd aan de hand van verschillende verhaalperspectieven.

Verhaalperspectief wordt in het onderzoek van de Graaf et al. (2012) omschreven als een tekstkenmerk dat verwijst naar de fysieke en psychologische waarneming die wordt gepresenteerd in het verhaal (p. 805). Het perspectief van een bepaald personage in een verhaal, bestaat uit een visie over gebeurtenissen, reacties en gedachten van dit personage (De Graaf et al., p. 805). Een voorbeeld van verhaalperspectief als tekstkenmerk is de “ik-verteller”. Lezers hebben in “ik-verteller” narratieven toegang tot de perceptie en gedachten van een bepaald karakter, doordat het karakter het verhaal vertelt vanuit de ik-vorm. Op deze manier kunnen lezers het perspectief van het karakter aannemen in hun verbeelding (ibidem).

Er werden in het onderzoek van de Graaf et al. (2012) twee verhaalperspectieven gebruikt van twee personages met tegengestelde belangen. In de ene versie werden

gebeurtenissen verteld vanuit het perspectief van het ene personage en in de andere versie vanuit het perspectief van het andere personage. Het eerste verhaal ging over een sollicitatiegesprek voor de functie van een *webdesigner*. De proefpersonen identificeerden zich sterker met de sollicitant dan met de webdesigner als de verhaalde gebeurtenissen werden beschreven vanuit het perspectief van de sollicitant, dan als de verhaalde gebeurtenissen werden beschreven vanuit het perspectief van de webdesigner. In experiment twee werd een ander verhaal gebruikt, waarbij de achtergrond en de positie van de besproken personages meer overeenkwamen met elkaar (De Graaf et al., 2012, p. 811). Uit de resultaten blijkt dat identificatie een mediërende rol speelt bij narratieve overtuiging (De Graaf et al., 2012, p. 817). Dit betekent dat de identificatie met personages in het verhaal bepalend is voor het effect van verhaalperspectief op de attitudes van de lezers. Het verhaalperspectief is dus een determinant van identificatie. Het is echter nog niet duidelijk welke precieze factoren ten grondslag liggen aan de mate van identificatie met personages in een verhaal. Zo blijkt dat identificatie, naast verhaalperspectief, ook beïnvloed wordt door waargenomen sympathie, ofwel de mate waarin een personage als sympathiek wordt bevonden door de lezer (Hoeken & Sinkeldam, 2014; Tal-Or & Cohen, 2010).

2.2. Waargenomen sympathie

Een van de determinanten van identificatie is *liking*, ook wel waargenomen sympathie genoemd. Moyer-Gusé (2008) beschrijft het concept *liking* als refererend aan positieve evaluaties van een personage (p. 411). De mate van waargenomen sympathie kan ervoor zorgen dat lezers zich betrokken voelen met personages die ze voor het eerst zien, voordat een relatie wordt gevormd tussen de kijker en het personage (ibidem). Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat sympathie invloed uitoefent op de mate van identificatie met een personage (Hoeken & Sinkeldam, 2014; Tal-Or & Cohen, 2010). Wanneer een lezer sympathie heeft voor een personage in een verhaal creëert hij of zij een mening over en een relatie met dit personage (Moyer-Gusé, 2008, p. 411). Tijdens het identificatieproces laat de lezer zijn of haar perspectief tijdelijk los en ervaart de lezer de gebeurtenissen vanuit het perspectief van een personage. De mening over de sympathie van een personage kan bepalend zijn voor de mate van identificatie met een personage. De betrokkenheid en identificatie met het personage hangt dus nauw samen met de mate van sympathie en het verhaalperspectief waarmee een personage zich presenteert. Dit huidige onderzoek streeft ernaar om de invloed van verhaalperspectief en waargenomen sympathie te onderzoeken.

De onderzoeksvraag luidt: **(OV1):** In hoeverre kunnen waargenomen sympathie en verhaalperspectief de identificatie met een personage bepalen?

De volgende hypothesen worden bij deze vraag getoetst:

H1: Lezers identificeren zich meer met een personage wanneer het verhaal uit het perspectief van de hoofdpersoon wordt verteld, dan wanneer het verhaal vanuit het perspectief van het andere personage wordt verteld.

H2: Lezers identificeren zich meer met een personage wanneer hij als sympathiek wordt neergezet in het verhaal, dan wanneer het personage als onsympathiek wordt neergezet in het verhaal.

Er is nog weinig bekend over de betrokkenheid en identificatie van mensen met personages in verhalen (Cohen, 2006, p. 187). Volgens Cohen (2006) hebben lezerskenmerken naast verhaalperspectief en waargenomen sympathie, invloed op de narratieve betrokkenheid van de lezer met een personage. Kenmerken van de lezer zijn bijvoorbeeld, gender, leeftijd of karaktereigenschappen. Uit onderzoek is gebleken dat ouderen (56+) sterkere relaties rapporteren met personages op televisie dan jong volwassenen (Gleisch, 1997). Naast het verschil in jonge en oude volwassenen, bleek uit het onderzoek van Cohen (2003) dat tieners sterkere relaties rapporteerden met personages in een verhaal dan ouderen.

Aan de hand van de resultaten uit bovenstaande literatuur blijkt dat leeftijd een lezerskenmerk is dat invloed kan hebben op de identificatie van de lezers met een personage in een verhaal. In het huidige onderzoek zal er gekeken worden of leeftijd bepalend is voor eventuele verschillen in de identificatie met een personage.

De volgende onderzoeksvraag luidt daarom als volgt:

(OV2): Verschillen de effecten van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de identificatie met een personage voor ouderen en jong volwassenen?

2.3. Maatschappelijke- en wetenschappelijke relevantie

Narratieven hebben invloed op de overtuigingen en attitudes van de lezers (Braddock & Dillard, 2015, p. 2). Het is interessant om onderzoek te doen naar de verschillende mechanismen die invloed hebben op narratieve overtuiging, omdat de exacte mechanismen nog niet zijn bepaald. Zoals eerder besproken kan identificatie een mediërende rol spelen bij narratieve overtuiging. Het is echter nog onduidelijk welke factoren, en in welke combinatie, de mate van identificatie beïnvloeden. Verhaalperspectief en waargenomen sympathie zijn factoren die de mate van identificatie van een lezerspubliek beïnvloeden (De Graaf et al., 2012; Hoeken & Sinkeldam, 2014; Tal-Or & Cohen, 2010). In dit huidige onderzoek wordt gekeken naar de invloed van waargenomen sympathie en verhaalperspectief op het identificatieproces.

De identificatie met personages vanuit verschillende verhaalperspectieven en de aandacht voor waargenomen sympathie kan ervoor zorgen dat nieuwe mogelijkheden ontstaan voor verandering in het identificatieproces. Het is van belang om

determinanten van identificatie te onderzoeken, zodat er een inschatting gemaakt kan worden wat de mogelijke invloeden zijn van narratieven. Tot op heden is er weinig onderzoek gedaan naar de verschillen in de invloed van deze determinanten van identificatie onder jong volwassenen en ouderen als twee verschillende leeftijdsgroepen (Gleisch, 1997). Dit onderzoek streeft er ook naar om de invloed van waargenomen sympathie en verhaalperspectief tussen twee verschillende leeftijdsgroepen te onderzoeken, om een completer begrip te krijgen van de determinanten van identificatie.

Tal-Or en Cohen (2010) en de Graaf et al. (2012) gebruikten studenten als participanten in hun onderzoek, in het huidige onderzoek zal de focus liggen op jong volwassenen en ouderen. Op deze manier kan worden gekeken of eventuele effecten in de mate van identificatie voor jong volwassenen verschillen of hetzelfde zijn voor ouderen.

3. Methode

3.1. Onderzoeksubjecten

Aan dit experiment hebben 168 participanten deelgenomen. De participanten zijn benaderd uit de directe omgeving van de onderzoekers.

In dit onderzoek werd er gekeken naar het verschil tussen twee groepen: jong volwassenen en ouderen. Jong volwassenen zijn in dit onderzoek: mensen met een leeftijd tussen de 18 en 25 jaar. Ouderen hebben in dit onderzoek de leeftijd van 50 jaar of ouder. Van alle participanten die hebben meegewerkt aan dit onderzoek vallen 50% in de jong volwassenen categorie (n=84) en 44,6% in de ouderen categorie (n=75). Negen participanten 5,4% vielen buiten deze twee categorieën en zijn daarom voor de statistische toetsen buiten beschouwing gelaten in dit onderzoek. Van de 168 participanten hadden 164 proefpersonen Nederlands als moedertaal en 4 participanten een andere moedertaal.

51,8 % van de participanten is man (n = 87), 47,6 % vrouw (n=80) en van één participant is er niets ingevuld.

3.2. Materiaal

In dit empirische onderzoek werden twee determinanten van identificatie gemanipuleerd, namelijk verhaalperspectief en waargenomen sympathie. Vier versies van een verhaal werden door de onderzoekers gemaakt met twee personages (een restauranthouder en inspecteur) met een verschillend standpunt over de inspectie van tonijn in een restaurant. De gebeurtenissen in het verhaal zijn gebaseerd op het nieuwsartikel van Eelco Brandes (2015) over *all-you-can-eat* sushi die vol bacteriën zitten en het nieuwsartikel van Susanne Geuze (2014), die schrijft over allergenen die voortaan op de menukaart moeten staan.

In alle versies gaat het verhaal over een interactie tussen restauranthouder Diericks en Inspecteur Luikx waarbij de inspecteur het restaurant van restauranthouder Diericks komt inspecteren. Restauranthouder Diericks laat inspecteur Luikx het restaurant en de keuken zien en de inspecteur ontdekt erg rode tonijn in de koelkast van restauranthouder Diericks. Inspecteur Luikx neemt verschillende stukjes tonijn mee om te kijken of de tonijn aan de richtlijnen voldoet. Een week later bezoekt inspecteur Luikx opnieuw het restaurant van restauranthouder Diericks en komt met een uitspraak over de kwaliteit van de tonijn. Er blijkt bietensap te zitten in de tonijn waardoor de tonijn een rode kleur blijft behouden en er langer vers uit blijft zien. Inspecteur Luikx geeft restauranthouder Diericks vervolgens een waarschuwing of een boete.

In alle vier de versies van het verhaal is dezelfde verhaallijn aanwezig, maar de versies verschillen op twee punten: verhaalperspectief en sympathie. Alle vier de versies zijn terug te vinden in bijlage 2, 3, 4, en 5.

Verhaalperspectief kwam tot uiting in de keuze van welk personage de ik-verteller en hoofdpersoon van het verhaal is. In versie 1 en versie 2 lag het perspectief bij restauranthouder Diericks en in versie 3 en versie 4 lag het perspectief bij inspecteur Luikx. Deze manipulatie had invloed op de innerlijke gedachten die in het verhaal beschreven werden, maar niet op de gebeurtenissen in het verhaal.

Het verschil in sympathie werd bij de twee personages gemanipuleerd door de mate waarin een personage sympathiek of onsympathiek overkwam op de participanten. In versie 1 en versie 4 was restauranthouder Diericks sympathiek, en in versie 2 en versie 3 was inspecteur Luikx sympathiek. In het verhaal werd een personage sympathieker gemaakt door bijvoorbeeld medeleven te tonen met restauranthouder Diericks, of het belang van een goede inspectie te benadrukken door inspecteur Luikx. Het onsympathiek maken van een personage werd bijvoorbeeld gedaan door een denigrerende opmerking van de hoofdpersoon naar het andere personage (antagonist).

De antagonist had in alle versies een tegengestelde rol ten aanzien van de hoofdpersoon. Zo werd in een versie waarin de hoofdpersoon sympathiek was, het andere personage (antagonist) onsympathiek gemaakt. Als de hoofdpersoon onsympathiek was, werd het andere personage (antagonist) sympathiek gemaakt. De verdeling van sympathie in de vier versies, zorgt voor een duidelijk onderscheid in de mate van sympathie met de restauranthouder en de inspecteur. Een overzicht van alle vier verhaalversies met hetzelfde passage uit het verhaal is hieronder terug te lezen.

Versie 1: Restauranthouder is hoofdpersoon en sympathiek
(woorden: 530, zinnen: 39)

Daar aangekomen, begint Luikx alles uitvoerig te inspecteren. Ik laat hem zijn gang gaan; ik vind het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als hij de koelkast opent, valt hem gelijk iets op aan de tonijn. Die vindt hij erg rood van kleur. Ik kijk bezorgd toe als hij de tonijn uit de koelkast haalt om deze beter te kunnen bekijken. Hij rolt geïrriteerd met zijn ogen als ik vertel dat die tonijn vanochtend vers is bezorgd. Hij begint een hele preek over hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is, omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, alsof ik het daarmee oneens zou zijn.

Versie 2: Restauranthouder is hoofdpersoon en onsympathiek
(woorden: 530, zinnen: 39)

Daar aangekomen, begint Luikx alles uitvoerig te inspecteren. Ik laat hem zijn gang gaan; hij vindt het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als hij de koelkast opent, valt hem gelijk iets op aan de tonijn. Die vindt hij wel erg rood van kleur. Hij kijkt bezorgd als hij de tonijn uit de koelkast haalt om deze beter te kunnen bekijken. Ik rol geïrriteerd met mijn ogen als hij mij

vraagt of de vis wel vers is bezorgd. Hij vertelt hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, maar ik vind het belangrijker dat die tonijn goedkoop is.

Versie 3: Inspecteur is hoofdpersoon en sympathiek
(woorden: 529, zinnen: 40)

Daar aangekomen, begin ik alles uitvoerig te inspecteren. Diericks laat me mijn gang gaan. Ik vind het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als ik de koelkast open, valt me gelijk iets op aan de tonijn. Die vind ik wel erg rood van kleur. Met een zorgelijke blik haal ik de tonijn uit de koelkast om hem beter te kunnen bekijken. Diericks rolt geïrriteerd met zijn ogen als ik hem vraag of de vis wel vers is bezorgd. Ik vertel hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, maar dat lijkt hem niet zo bijster veel te interesseren.

Versie 4: Inspecteur is hoofdpersoon en onsympathiek
(woorden: 530, zinnen: 40)

Daar aangekomen, begin ik alles uitvoerig te inspecteren. Diericks laat me mijn gang gaan. Hij lijkt meer belang te hechten aan deze controle dan ik. Als ik de koelkast open, valt me gelijk iets op aan de tonijn. Die vind ik erg rood van kleur. Diericks kijkt bezorgd toe als ik de tonijn uit de koelkast haal om hem beter te kunnen bekijken. Ik rol geïrriteerd met mijn ogen als hij zegt dat de vis vers is bezorgd. Ik vertel nog maar eens hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van zijn gasten, maar het interesseert me eigenlijk niet zo veel.

3.3. Dataverzameling

Er werd in dit onderzoek gebruikgemaakt van een vragenlijst die de constructen: identificatie, waargenomen sympathie, attitude, waargenomen realisme, transportatie, autoriteit en ervaring met het lezen van literatuur bevatten. In dit onderzoek werd er echter alleen gekeken naar de afhankelijke variabelen: identificatie en waargenomen sympathie. De andere constructen werden getoetst in andere onderzoeken. De controlevariabelen: waargenomen realisme, aandachtfocus en narratieve aanwezigheid, werden onderzocht om te kijken of deze constructen eventueel een alternatieve verklaring konden vormen voor de manipulatie van sympathie. Alle constructen werden bevraagd met behulp van een 7-punts Likertschaal (1= helemaal oneens, 7= helemaal eens).

Er bestonden twee versies van de vragenlijst. In elke vragenlijst werden dezelfde vragen gesteld, maar de volgorde waarin de constructen bevraagd werden, verschilden

van elkaar. De eerste vier vragen over het construct: identificatie, waren in versie 1 gericht op de restauranthouder, gevolgd door de identificatievragen over de inspecteur. In versie 2 werd dit andersom bevestigd. De eerste vier vragen waren gericht op de inspecteur, gevolgd door de identificatievragen over de restauranthouder. De vragenlijsten zijn terug te vinden in bijlage 6 en 7. De participanten die het verhaal lasen vanuit het perspectief van de restauranthouder kregen versie 1 van de vragenlijst, en participanten die het perspectief van de inspecteur lasen kregen versie 2 van de vragenlijst. Het verschil in de twee versies is gemaakt omdat de onderzoekers verwachtten dat het voor de participanten logischer zou aanvoelen wanneer hun eerst vragen werden gesteld over de hoofdpersoon in het verhaal. Identificatie is één van de belangrijkste te meten constructen in dit onderzoek. De keuze is daarom gemaakt om de vragen over dit construct zo goed mogelijk af te bakenen om validiteitsbedreigende factoren te minimaliseren.

Aan het begin van de vragenlijst werd de participant gevraagd om zijn of haar naam, geboortedatum en handtekening. In bijlage 1 is de instructie en de toestemmingsverklaring van het onderzoek terug te vinden. Vervolgens werd de identificatie met een personage in het verhaal gemeten.

De identificatievragen zijn gebaseerd op de vragenlijst die De Graaf et al. (2012) en Hans Hoeken, Matthijs Kolthoff en José Sanders (2016) gebruikten voor hun onderzoek (zie bijlage 6 en 7). Voorbeeldvragen zijn: “Tijdens het lezen heb ik meegedeeld met de restauranthouder” en “Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de inspecteur te staan”. De betrouwbaarheid van deze vragen waren zowel voor de identificatie met protagonist ($\alpha = .88$), als voor de identificatie met de antagonist ($\alpha = .95$) goed, en werden gebruikt voor verdere statistische analyses.

De vragen over de waargenomen sympathie voor de twee personages werden gemeten met vier 7-punt Likertschaalvragen. De vragen zijn gebaseerd op de vragen die Moyer-Gusé (2008) heeft gebruikt om sympathie te definiëren. In versie 1 van de vragenlijst waren de sympathievragen als eerst gericht op de restauranthouder. In versie 2 waren de sympathievragen als eerst gericht op de inspecteur. Voorbeeldvragen zijn: “Ik vind de restauranthouder een sympathiek persoon” en “Ik vind de inspecteur aardig”. De betrouwbaarheid van deze vragen waren zowel voor de sympathie met de protagonist ($\alpha = .96$) als voor de sympathie met de antagonist ($\alpha = .96$) goed, en werden gebruikt voor verdere statistische analyses.

Narratieve betrokkenheid werd in dit onderzoek bevestigd aan de hand van de controlevariabelen: aandachtfocus en narratieve aanwezigheid. De aandachtfocus werd gemeten met drie 7-punt Likertschaalvragen waarvan de betrouwbaarheid hoog was ($\alpha = .88$). De vragen zijn gebaseerd op de vragen uit het onderzoek van De Graaf et al. (2012). Voorbeeldvragen zijn: “Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn

gedachten alleen bij de gebeurtenissen in het verhaal” en “Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd”.

Narratieve aanwezigheid werd gemeten met vier 7-punt Likertschaalvragen waarvan de betrouwbaarheid goed was ($\alpha = .76$). Ook de vragen over narratieve aanwezigheid zijn afkomstig uit de vragenlijst van De Graaf et al. (2012). Voorbeeldvragen zijn: “Tijdens het lezen maakte ik me een voorstelling van de gebeurtenissen die in het verhaal plaatsvonden” en “Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in het restaurant”.

Ten slotte, werd waargenomen realisme gemeten met vier 7-punt Likertschaalvragen waarvan de betrouwbaarheid hoog was ($\alpha = .81$). Net als de vragen over identificatie en aandachtfocus, zijn de vragen over waargenomen realisme gebaseerd op de vragen uit het onderzoek van De Graaf et al. (2012). Voorbeeldvragen zijn: “De dialoog in het verhaal is realistisch en geloofwaardig” en “Mensen in dit verhaal zijn zoals mensen die jij of ik zouden kunnen kennen”.

Aan het einde van de vragenlijst werden demografische gegevens van de participant gevraagd zoals geslacht, opleidingsniveau en moedertaal.

3.4. Procedure

Voordat het experiment daadwerkelijk begon, is er een pilotstudie uitgevoerd. De vier versies werden door 12 participanten gelezen en de vragenlijst werd ingevuld. De participanten gaven commentaar op de tekst en de vragenlijst, om zo de tekst en de vragenlijst te optimaliseren. Naar aanleiding van deze pilotstudie zijn er een aantal aanpassingen gedaan in het verhaal wat betreft de woordkeuze, spelling en het sympathiek maken van de personages. De verhaalversies werden op papier afgenomen.

De participanten ($n = 168$) die deel hebben genomen aan dit onderzoek werden in de persoonlijke kring van de onderzoekers benaderd, maar ook op openbare plekken zoals de openbare bibliotheek in Utrecht. Zij gaven aan het begin van het onderzoek toestemming voor deelname. Vervolgens werd hun een willekeurige samenstelling aangereikt met één van de vier verhaalversies (bijlage 2, 3, 4 en 5) en bijbehorende vragenlijst (bijlage 6 en 7). Op de eerste pagina konden de participanten een algemene instructie lezen. Ook ondertekenden de participanten een toestemmingsverklaring en vulden hun geboortedatum in (bijlage 1). De participanten lazen eerst het verhaal en vulden vervolgens de vragenlijst in. Na het invullen van de vragenlijst werden de participanten geïnformeerd over het exacte doel van het onderzoek. De gemiddelde tijd voor het lezen van het verhaal en het beantwoorden van de vragenlijst was ongeveer 15 minuten. De onderzoeker was de gehele tijd van de sessie aanwezig.

3.5. Data-analyse

Aan het begin van dit onderzoek is een pre-test afgenomen om te kijken of sympathie en verhaalperspectief adequaat werden gemanipuleerd. Vervolgens werd het experiment uitgevoerd met de vier versies. Chi kwadraattoetsen werden gebruikt om te kijken of de randomisatie van de participanten was geslaagd. Vervolgens werden tweeweg-ANOVA toetsen uitgevoerd om te kijken of de manipulatiecheck van sympathie gelukt was. Bij de tweeweg-ANOVA analyse werd er gekeken of er hoofdeffecten of interactie-effecten aanwezig waren. Tevens is een tweeweg-ANOVA toets uitgevoerd om te kijken of de manipulatiecheck van invloed was op de controlevariabelen: aandachtfocus, waargenomen realisme en narratieve betrokkenheid. Hierbij geeft de p-waarde aan of iets significant verschilt of niet. Om te kijken naar verschillen op de scores naar identificatie zijn twee tweeweg-ANOVA toetsen uitgevoerd. Vervolgens zijn drieweg-ANOVA toetsen uitgevoerd om eventuele effecten van leeftijd, verhaalperspectief en sympathie op de identificatie met de personages te achterhalen. Net als bij de tweeweg-ANOVA werd er bij de drieweg-ANOVA analyse gekeken naar eventuele hoofdeffecten of interactie-effecten.

4. Resultaten

Ten eerste werd gekeken of de randomisatie van de participanten was geslaagd. Uit een Pearson Chi Kwadraattoets bleek dat er geen verschil was in de verdeling van mannen en vrouwen en opleidingsniveau over de vier condities ($X^2(3) = 2.93$, $p = 0.40$; $X^2(15) = 19.96$, $p = 0.17$). Uit een eenweg-ANOVA toets bleek dat er ook geen verschil was in de verdeling van de leeftijden van de participanten over de vier condities ($F(3,164) = 1.89$; $p = 0.13$).

4.1. Waargenomen sympathie

Om erachter te komen of de sympathiemanipulatie is geslaagd, werden er twee tweeweg-ANOVA toetsen uitgevoerd waarbij “Perspectief” (verhaalperspectief ligt bij restauranthouder of bij inspecteur) en “Sympathie” (de restauranthouder is sympathiek of niet) als factoren werden gebruikt. Er zijn daarom twee tweeweg-ANOVA toetsen uitgevoerd om de sympathiescores per personage te bekijken.

Tabel 1

Gemiddelden (en Standaarddeviaties) van de sympathiescores over de restauranthouder en inspecteur, uitgesplitst op verhaalperspectief en sympathie (n= het aantal waarnemingen)

	Verhaalperspectief Restauranthouder		Verhaalperspectief Inspecteur	
	Sympathiek	Onsympathiek	Sympathiek	Onsympathiek
Sympathie met Restauranthouder	4.63 (1.10) (n= 42)	2.01 (1.13) (n= 42)	4.54 (1.24) (n= 42)	1.89 (0.96) (n= 42)
Inspecteur	4.49 (1.36) (n= 42)	2.24 (1.10) (n= 42)	4.61 (1.28) (n= 42)	1.90 (0.86) (n= 42)

Om te controleren of de manipulatie van sympathie van de restauranthouder geslaagd is, hebben wij een tweeweg-ANOVA toets uitgevoerd. Uit de analyse blijkt dat er een hoofdeffect is van sympathie ($F(1,164) = 236.15$; $p < 0.001$). Wanneer de restauranthouder sympathiek was, werd de restauranthouder ook sympathieker gevonden dan wanneer hij onsympathiek is. Er is geen hoofdeffect van perspectief met de restauranthouder gevonden ($F(1,164) = 0.39$; $p = 0.53$). Ook is er geen interactie-effect gevonden ($F(1,164) = 0.005$; $p = 0.95$). De gemiddelden en standaarddeviaties van de sympathiescores van de restauranthouder zijn terug te vinden in tabel 1.

Om te controleren of de manipulatie van sympathie van de inspecteur geslaagd is, is een tweeweg-ANOVA toets uitgevoerd. Uit de analyse blijkt dat er een hoofdeffect is van sympathie bij de inspecteur ($F(1,164) = 190.66$; $p < 0.001$). Wanneer de

inspecteur sympathiek is, wordt de inspecteur ook sympathieker gevonden dan wanneer hij onsympathiek is. Er is geen hoofdeffect van perspectief met de inspecteur gevonden ($F(1,164)= 0.396$; $p=0.53$). Ook is er geen interactie-effect gevonden ($F(1,164)= 1.583$; $p=0.21$). De gemiddelden en standaarddeviaties van de sympathiescores van de inspecteur zijn terug te vinden in tabel 1.

4.2. Controlevariabelen

Om te bepalen of de resultaten van de manipulatiecheck niet berusten op toeval, werden tweeweg-ANOVA toetsen uitgevoerd op de controlevariabelen: aandachtfocus, narratieve aanwezigheid en waargenomen realisme.

Uit een tweeweg-ANOVA toets blijkt geen hoofdeffect aanwezig te zijn van sympathie op aandachtfocus ($F(1,164)= 0.001$; $p= 0.98$). Tevens blijkt er geen hoofdeffect van perspectief op aandachtfocus te zijn ($F(1,164)= 0.63$; $p= 0.43$). Daarnaast blijkt er ook geen interactie-effect te bestaan ($F(1,164)= 0.05$; $p=0.82$). Dit betekent dat de manipulatie van verhaalperspectief en waargenomen sympathie geen gevolgen heeft gehad voor de mate van aandacht waarmee het verhaal is gelezen. De gemiddelden en standaarddeviaties zijn terug te vinden in tabel 2.

Naast aandachtfocus, is er ook een tweeweg-ANOVA toets uitgevoerd op narratieve aanwezigheid. De resultaten tonen geen hoofdeffect aan van sympathie op narratieve aanwezigheid ($F(1,164)= 0.07$; $p= 0.79$). Tevens blijkt er geen hoofdeffect van perspectief op narratieve aanwezigheid te zijn ($F(1,164)= 1.64$; $p= 0.20$). Daarnaast is er ook geen interactie-effect gevonden ($F(1,164)= 0.18$; $p= 0.67$). Daarom kan geconcludeerd worden dat er geen effect is van narratieve aanwezigheid op de resultaten. De gemiddelden en standaarddeviaties zijn terug te vinden in tabel 2.

Ook werd de laatste controlevariabele, waargenomen realisme, middels een tweeweg-ANOVA toets gecontroleerd. Uit de toets blijkt geen hoofdeffect van sympathie op waargenomen realisme ($F(1,164)= 0.14$; $p=0.71$). Er blijkt wel een hoofdeffect te zijn van perspectief op waargenomen realisme ($F(1,164)= 4.88$; $p= 0.03$). Wanneer het perspectief bij de inspecteur lag, vond men het verhaal realistischer dan wanneer het perspectief bij de restauranthouder lag. Daarnaast blijkt er geen interactie-effect te zijn ($F(1,164)= 2.34$; $p= 0.13$). Dit betekent dat de manipulatie van verhaalperspectief gevolgen had voor de mate waarin participanten het verhaal realistisch vonden of niet. De manipulatie van waargenomen sympathie had hier geen gevolgen op.

Alle gemiddelden en standaarddeviaties van de controlevariabelen zijn terug te vinden in tabel 2.

Tabel 2

Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor aandachtfocus, narratieve aanwezigheid en waargenomen realisme uitgesplitst naar verhaalperspectief en sympathie (n= aantal waarnemingen).

	Verhaalperspectief Restauranthouder		Verhaalperspectief Inspecteur	
	Sympathiek	Onsympathiek	Sympathiek	Onsympathiek
Aandachtfocus	5.16 (1.21) (n= 42)	5.11 (1.35) (n= 42)	5.00 (1.09) (n=42)	4.97 (1.19) (n= 42)
Aanwezigheid	5.21 (0.92) (n= 42)	5.11 (0.92) (n= 42)	4.98 (1.19) (n= 42)	4.95 (0.89) (n= 42)
Waargenomen realisme	5.04 (1.16) (n= 42)	4.70 (1.17) (n= 42)	5.36 (1.17) (n= 42)	5.15 (1.04) (n= 42)

4.3. Identificatie met de restauranthouder

Om erachter te komen of er een effect is van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de mate van identificatie met de restauranthouder, is er een tweeweg-ANOVA toets uitgevoerd. Uit de tweeweg-ANOVA toets blijkt een hoofdeffect van sympathie op identificatie met de restauranthouder ($F(1,164)= 155.68$; $p < 0.001$). Wanneer de restauranthouder sympathiek is, identificeerden de proefpersonen zich meer met de restauranthouder dan wanneer hij onsympathiek is. Daarnaast bleek er geen hoofdeffect te zijn van verhaalperspectief op identificatie met de restauranthouder ($F(1,164)= 1.63$; $p= 0.20$). Er is wel een interactie-effect gevonden voor sympathie en verhaalperspectief op identificatie met de restauranthouder ($F(1,164)=8.02$; $p= 0.01$). Wanneer de restauranthouder sympathiek is, maakt het voor de mate van identificatie niet uit of het perspectief bij de restauranthouder of bij de inspecteur ligt. Wanneer de restauranthouder onsympathiek is, maakt het perspectief wel een verschil: de identificatie met de onsympathieke restauranthouder is sterker als het verhaal wordt verteld uit het perspectief van de restauranthouder dan vanuit het perspectief van de inspecteur. In tabel 3 zijn de gemiddelden en standaarddeviaties terug te lezen.

Tabel 3

Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor identificatie, uitgesplitst naar verhaalperspectief en sympathie (n= aantal waarnemingen).

	Verhaalperspectief Restauranthouder		Verhaalperspectief Inspecteur	
	Sympathiek	Onsympathiek	Sympathiek	Onsympathiek
Identificatie Restauranthouder	5.22 (1.23) (n= 42)	3.38 (1.39) (n= 42)	5.52 (1.02) (n= 42)	2.59 (1.29) (n= 42)
Identificatie Inspecteur	2.49 (1.05) (n= 42)	4.50 (1.39) (n= 42)	5.16 (0.97) (n= 42)	3.22 (1.38) (n= 42)

Er is ook gekeken naar de effecten van leeftijdsniveau op de identificatie met de restauranthouder. Om te kijken of de effecten van verhaalperspectief en sympathie op de identificatie met de restauranthouder verschillen voor ouderen en jong volwassenen, is er een drieweg-ANOVA toets uitgevoerd. Er blijkt geen hoofdeffect te zijn van leeftijdsniveau ($F(1,157)= 0.358$; $p= 0.70$). Ook was geen van de twee- en drieweg interacties met leeftijd significant ($F(1,157)=0.389$; $p= 0.68$; $F(1,157)=0.149$; $p=0.86$; $F(1,157)= 0.413$; $p= 0.52$). De gemiddelden en standaarddeviaties zijn terug te vinden in tabel 4.

Tabel 4

Gemiddelden (en Standaarddeviaties) voor identificatie, uitgesplitst naar verhaalperspectief, sympathie en de leeftijdsgroepen: jong volwassenen en ouderen (n= aantal waarnemingen).

	Verhaalperspectief Restauranthouder				Verhaalperspectief Inspecteur			
	Sympathiek		Onsympathiek		Sympathiek		Onsympathiek	
	Jong volwassenen	Ouderen	Jong volwassenen	Ouderen	Jong volwassenen	Ouderen	Jong volwassenen	Ouderen
Identificatie Restauranthouder	5.26 (1.13) (n= 17)	5.29 (1.37) (n= 21)	3.35 (1.47) (n= 17)	3.42 (1.46) (n= 21)	5.54 (1.17) (n= 26)	5.50 (0.79) (n= 15)	2.36 (1.17) (n= 24)	2.89 (1.40) (n= 18)
Identificatie Inspecteur	2.63 (0.99) (n= 17)	2.44 (1.07) (n= 21)	4.16 (1.14) (n= 17)	5.01 (1.30) (n= 21)	5.33 (0.75) (n= 24)	4.93 (1.19) (n= 18)	3.62 (1.48) (n= 26)	2.57 (0.93) (n= 15)

4.4. Identificatie met de inspecteur

Om het effect van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de mate van identificatie met de inspecteur te achterhalen, is er een tweeweg-ANOVA toets uitgevoerd. Uit de tweeweg-ANOVA toets blijkt een hoofdeffect aanwezig te zijn van sympathie op identificatie met de inspecteur ($F(1,164)= 111.34$; $p= < 0.001$). Wanneer de inspecteur sympathiek is, identificeerden de proefpersonen zich meer met de inspecteur dan wanneer hij onsympathiek is. De gemiddelden en standaarddeviaties zijn terug te vinden in tabel 3.

Daarnaast was er een hoofdeffect van verhaalperspectief met de inspecteur ($F(1,164)= 13.78$; $p= < 0.001$). Wanneer men het verhaal las vanuit het perspectief van de inspecteur, identificeerden men zich meer met de inspecteur dan wanneer het verhaal werd gelezen vanuit het perspectief van de restauranthouder. Er is echter geen interactie-effect gevonden ($F(1,164)= 0.04$; $p= 0.84$). Dit betekent dat zowel waargenomen sympathie als verhaalperspectief onafhankelijk van elkaar invloed hebben op de mate van identificatie met de inspecteur. De gemiddelden en standaarddeviaties zijn terug te vinden in tabel 3.

Om te kijken of de effecten van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de identificatie met de inspecteur verschillen voor ouderen en jong volwassenen is er een drieweg-ANOVA toets uitgevoerd. Uit de resultaten blijkt dat er geen hoofdeffect is gevonden van leeftijdsniveau op de identificatie met de inspecteur ($F(1,157)= 1.504$; $p= 0.23$). Ook was er, net als bij de identificatie met de restauranthouder, geen significante drieweg-interactie van perspectief, sympathie en leeftijd op de identificatie met de inspecteur ($F(1,157)= 0.267$; $p= 0.61$). Er was echter wel een interactie-effect van waargenomen sympathie en leeftijdsniveau op de identificatie met de inspecteur ($F(1,157)= 3.161$; $p= 0.045$). Ouderen identificeerden zich minder met de inspecteur in het verhaal ($M= 2.49$, $SD= 1.00$) dan jong volwassenen ($M= 3.23$, $SD= 1.38$), wanneer de inspecteur onsympathiek was.

Daarentegen identificeerden ouderen zich sterker met de inspecteur in het verhaal ($M= 4.97$, $SD= 1.24$) dan jong volwassenen ($M= 4.84$, $SD= 1.09$), wanneer de inspecteur sympathiek was.

Ook was er een interactie-effect van verhaalperspectief en leeftijdsniveau op de identificatie met de inspecteur ($F(1,157)= 3.903$; $p= 0.02$). Wanneer het perspectief bij de restauranthouder lag, identificeerden jong volwassenen zich minder sterk ($M= 3.40$, $SD= 1.24$) dan ouderen ($M= 3.73$, $SD= 1.75$) met de inspecteur. Daarentegen, wanneer het perspectief bij de inspecteur lag, identificeerden jong volwassenen zich sterker ($M= 4.43$, $SD= 1.46$) dan ouderen ($M= 3.86$, $SD= 1.60$) met de inspecteur.

5. Conclusie

De eerste onderzoeksvraag ging over in hoeverre waargenomen sympathie en verhaalperspectief de identificatie met een personage kan bepalen. Bovenstaande resultaten tonen aan dat waargenomen sympathie van invloed is op identificatie. Men identificeert zich namelijk meer met een personage wanneer deze sympathiek is, dan wanneer deze onsympathiek is. Hypothese 2 kan daarom worden bevestigd.

Bovenstaande resultaten tonen aan dat verhaalperspectief invloed heeft op de identificatie met de inspecteur: wanneer men het verhaal las vanuit het perspectief van de inspecteur, identificeerden men zich meer met de inspecteur dan wanneer het verhaal werd gelezen vanuit het perspectief van de restauranthouder. Er was ook sprake van een interactie-effect van waargenomen sympathie en verhaalperspectief op de identificatie met de restauranthouder. Wanneer de restauranthouder onsympathiek is, maakt het perspectief een verschil. De identificatie met de onsympathieke restauranthouder is sterker als het verhaal wordt verteld uit het perspectief van de restauranthouder dan vanuit het perspectief van de inspecteur. Hypothese 1 kan daarom deels worden bevestigd.

De tweede onderzoeksvraag ging over of de effecten van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de identificatie met een personage verschillen voor jong volwassenen en ouderen. Uit de resultaten blijkt dat er geen verschil in leeftijdsniveau aanwezig is bij de effecten van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de identificatie met de restauranthouder. Daarentegen zijn er wel interactie-effecten van leeftijdsniveau met waargenomen sympathie en leeftijdsniveau met verhaalperspectief gevonden op de identificatie met de inspecteur. Wanneer de inspecteur onsympathiek was, identificeerden ouderen zich minder sterk met de inspecteur dan de jong volwassenen. Als de inspecteur sympathiek is, identificeerden ouderen zich juist sterker met de inspecteur dan de jong volwassenen. De interactie van verhaalperspectief en leeftijdsniveau op de identificatie met de inspecteur laat zien dat wanneer het perspectief bij de restauranthouder ligt, jong volwassenen zich minder sterk identificeren met de inspecteur dan ouderen. Wanneer het perspectief bij de inspecteur ligt, identificeren jong volwassenen zich sterker met de inspecteur dan ouderen. De effecten van leeftijd, verhaalperspectief en waargenomen sympathie verschillen dus alleen voor de identificatie met de inspecteur.

6. Discussie

De resultaten in dit onderzoek dragen bij aan het begrip van verhaalperspectief en waargenomen sympathie als determinanten van identificatie. In dit onderzoek werd het effect van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de mate van identificatie met een personage onderzocht. Vier verschillende versies van een verhaal over een belangentegenstelling werden voorgelegd aan proefpersonen met verschillende leeftijden.

Uit de resultaten blijkt ten eerste dat waargenomen sympathie invloed heeft op de mate van identificatie met beide personages uit het verhaal. Men identificeert zich namelijk meer met het personage dat sympathiek is, dan met een personage die onsympathiek is. Dit komt overeen met bevindingen uit de onderzoeken van Hoeken en Sinkeldam (2014) en Tal-Or en Cohen (2010). Sympathie oefent inderdaad invloed uit op de mate van identificatie met een personage.

Ten tweede blijkt ook dat verhaalperspectief invloed heeft op de mate van identificatie, maar alleen met de inspecteur. Wanneer men het verhaal las vanuit het perspectief van de inspecteur, identificeerden men zich namelijk meer met de inspecteur dan wanneer het verhaal werd gelezen vanuit het perspectief van de restauranthouder. Net als uit de bevindingen uit het onderzoek van De Graaf et al. (2012) identificeren participanten zich sterker met een personage wanneer het perspectief vanuit dat personage is geschreven. Anders dan de bevindingen uit het onderzoek van De Graaf et al. (2012), is er echter alleen een hoofdeffect van verhaalperspectief gevonden met de identificatie met de inspecteur en niet met de identificatie met de restauranthouder. Een reden hiervoor kan zijn dat het verhaalperspectief van de inspecteur realistischer werd gevonden dan het verhaalperspectief van de restauranthouder. In vervolgonderzoek kan er daarom explicieter gekeken worden naar de rol van waargenomen realisme en verhaalperspectief op de identificatie met een bepaald personage. De Graaf et al. (2012) gaven in hun onderzoek aan dat identificatie een mediërende rol heeft. Deze mediërende rol is niet in dit huidige onderzoek ter sprake gekomen en kan eventuele effecten van andere determinanten van identificatie verduidelijken. Dit kan ook een interessant onderwerp zijn voor vervolgonderzoek.

Ook blijkt uit de resultaten van dit onderzoek dat het leeftijdsniveau van de proefpersonen invloed uitoefent op de identificatie met een personage. Zoals Cohen (2006) aangaf in zijn studie hebben lezerskenmerken naast verhaalperspectief en waargenomen sympathie invloed op de narratieve betrokkenheid van de lezer. Er zijn echter alleen interactie-effecten van leeftijdsniveau gevonden bij de identificatie met de inspecteur. De effecten van leeftijdsniveau en waargenomen sympathie op de identificatie met de inspecteur gaven bij ouderen de sterkste scores. Dit komt overeen met de bevindingen uit het onderzoek van Gleisch (1997).

Daarentegen had het effect van verhaalperspectief op de identificatie met de inspecteur meer invloed op jong volwassenen dan ouderen. Anders dan de bevindingen van Gleisch (1997), rapporteren jong volwassenen dus een sterkere identificatie met een personage als het verhaalperspectief bij de hoofdpersoon ligt, maar alleen bij de inspecteur. In vervolgonderzoek zouden onderzoekers meer aandacht kunnen besteden aan de identificatie van lezers met verschillende leeftijden. Op deze manier kan er een beter beeld worden gecreëerd van de narratieve betrokkenheid van de lezers.

In dit onderzoek zijn de effecten van verhaalperspectief en waargenomen sympathie op de identificatie met een personage onderzocht. Er zijn echter maar twee determinanten van identificatie getoetst. De resultaten geven daarom een beperkt beeld van welke rol verhaalperspectief en waargenomen sympathie daadwerkelijk hebben in het gehele identificatieproces. In vervolgonderzoek zouden dus meer determinanten van identificatie kunnen worden onderzocht.

Ook is er in dit onderzoek maar één verhaal gemanipuleerd. In vervolgonderzoek zou de invloed van meerdere narratieve verhalen op de identificatie met personages onderzocht kunnen worden. Naast het afnemen van papieren verhaalversies, kan vervolgonderzoek kijken naar de invloed van verhaalperspectief via een ander medium, zoals televisie of film.

Ondanks de tekortkomingen van dit onderzoek, kan op basis van de resultaten geconcludeerd worden dat verhaalperspectief en waargenomen sympathie effect hebben op de mate van identificatie met een personage. De invloed van deze twee determinanten van identificatie is essentieel om te begrijpen hoe lezers zich betrokken voelen met een narratief. Ook is gebleken dat leeftijd invloed kan hebben op de narratieve betrokkenheid van de lezers met een personage. Het belang van de determinanten van identificatie kan aan de hand van dit huidige onderzoek worden bevestigd.

7. Literatuurlijst

- Braddock, K., & Dillard, J. P. (early view). Meta-analytic evidence for the persuasive effects of narratives on beliefs, attitudes, intentions, and behaviors. *Communication Monographs*, doi:10.1080/03637751.2015.1128555
- Brandes, E. (24 augustus 2015). Consumentenbond: all-you-can-eat sushi vol bacteriën. Opgehaald van: <http://www.outofhome-shops.nl/node/83691>
- Cohen, J. (2006). Audience identification with media characters. In J. Bryant & P. Vorderer (Red.), *Psychology of entertainment* (pp. 183-197). Opgehaald van: http://www.academia.edu/2604623/Audience_identification_with_media_characters
- Cohen, J. (2003). Parasocial breakups: Measuring individual differences in responses to the dissolution of parasocial relationships. *Mass Communication & Society*, 6(2), 191-202. doi: 10.1207/S15327825MCS0602_5
- Geuze, S. (13 november 2014). 'Nog meer regels, het is belachelijk'. Opgehaald van: <http://www.volkskrant.nl/binnenland/-nog-meer-regels-het-is-belachelijk~a3789028/>
- Gleich, U. (1997). Parasocial interaction with people on the screen. In T.H.A. van der Voort & P. Winterhoff-Spurk (Red.), *New horizons in media psychology* (pp. 35-55). doi: 10.1007/978-3-663-10899-3_3
- De Graaf, A., Hoeken, H., Sanders, J., & Beentjes, J. (2012). Identification as a mechanism of narrative persuasion. *Communication Research*, 39 (6), 802-823. doi: 10.1177/0093650211408594
- Green, M.C., & Brock, T.C. (2000). The Role of Transportation in the Persuasiveness of Public Narrative. *Journal of Personality and Social Psychology*, 79, 701-721. doi: 10.1037/0022-3514.79.5.701
- Hoeken, H., Hornikx, J., & Hustinx, L. (2012). *Overtuigende Teksten: Onderzoek en Ontwerp*. Bussum: Uitgeverij Coutinho
- Hoeken, H., Sanders, K., & Kolthoff, M. (2016). Story Perspective and Character Similarity as Drivers of Identification and Narrative Persuasion. *Human Communication Research*, 42, 292-311. doi:10.1111/hcre.12076
- Hoeken, H., & Sinkeldam, J. (2014). The Role of Identification and Perception of Just Outcome in Evoking Emotions in Narrative Persuasion. *Journal of Communication*, 64, 935-955. doi:10.1111/jcom.12114

Moyer-Gusé, E. (2008). Toward a theory of entertainment persuasion: Explaining the persuasive effects of entertainment-education messages. *Communication Theory, 18* (3), 407-425. doi:10.1111/j.1468-2885.2008.00328.x

Tal-Or, N., & Cohen, J. (2010). Understanding audience involvement: Conceptualizing and manipulating identification and transportation. *Poetics, 38* (4), 402-418. <http://dx.doi.org/10.1016/j.poetic.2010.05.004>

Bijlagen

Bijlage 1: Instructie van het onderzoek en toestemmingsverklaring

Informatie over deelname aan

Het ervaren van verhalen door de lezer

1. Inleiding

U bent gevraagd deel te nemen aan wetenschappelijk onderzoek van de faculteit Geesteswetenschappen van Universiteit Utrecht. In deze brief vindt u alle informatie die u nodig heeft om te besluiten mee te doen. We willen u vragen deze informatiebrief goed te lezen.

2. Wat is de achtergrond en het doel van het onderzoek?

Het vertellen en lezen van verhalen is een belangrijk aspect van de menselijke cultuur. Hoe mensen een verhaal lezen en ervaren verschilt per persoon. Met dit onderzoek willen we meer te weten komen over hoe mensen verhalen ervaren.

3. Hoe wordt het onderzoek uitgevoerd?

Dit onderzoek bestaat uit een te lezen tekst en een vragenlijst.

4. Wat wordt er van u verwacht?

We vragen vijftien tot twintig minuten van uw tijd om aandachtig een tekst te lezen en daarna een vragenlijst in te vullen. Aan het eind van de vragenlijst is ook een test met betrekking tot literatuurkennis opgenomen. Lees de vragen goed en beantwoord ze allemaal nauwkeurig.

5. Wat zijn mogelijke voor- en nadelen van deelname aan dit onderzoek?

U heeft zelf geen direct voordeel van deelname aan dit onderzoek. Voor de toekomst kan het onderzoek wel nuttige gegevens opleveren. Zo kan onderzoek naar de verwerking van taal informatie opleveren over de invloed van teksten op het denken van mensen.

Mogelijke nadelen zijn:

- U moet zich twintig minuten geconcentreerd richten op de tekst en vragenlijst.

6. Vrijwillige deelname

Deelname aan het onderzoek is geheel vrijwillig. Als u toch besluit niet mee te doen, hoeft u verder niets te doen. U hoeft niets te tekenen of te zeggen waarom u niet wilt meedoen. Als u wel meedoet, kunt u zich altijd bedenken en stoppen op ieder gewenst moment, ook tijdens het onderzoek. Het is ook mogelijk dat de onderzoeker het

onderzoek stopzet. Na het onderzoek kunt u tot twee werkdagen daarna nog aangeven wanneer u uw onderzoeksgegevens wenst terug te trekken uit het onderzoek.

7. Wat gebeurt er met de verzamelde gegevens?

Uw persoonsgegevens worden beheerd door de onderzoeksbegeleider Hans Hoeken. Mocht u uw persoonsgegevens willen aanpassen, dan kunt u dit doen door contact op te nemen met Hans Hoeken via j.a.l.hoeken@uu.nl. Wij zijn verplicht de onderzoeksgegevens, geanonimiseerd, 10 jaar te bewaren. Daarvoor geeft u toestemming als u meedoet aan dit onderzoek. Als u dat niet wilt, kunt u niet meedoen aan dit onderzoek. Gegevens verzameld tijdens het onderzoek zullen geheel geanonimiseerd worden opgeslagen en bewaard op een door de Universiteit Utrecht beveiligde server.

8. Is er een vergoeding wanneer u besluit aan dit onderzoek mee te doen?

Er is geen vergoeding beschikbaar voor dit onderzoek.

9. Procedure van dit onderzoek

Wanneer u een klacht wilt indienen over de procedure omtrent dit onderzoek, dan kunt u contact opnemen met Hans Hoeken via j.a.l.hoeken@uu.nl.

11. Meer informatie over dit onderzoek?

Wanneer u meer informatie over het onderzoek wilt hebben, nu of in de toekomst, kunt u contact opnemen met Hans Hoeken, via: telefoonnummer 030-253 94 04 of e-mail j.a.l.hoeken@uu.nl.

TOESTEMMINGSVERKLARING voor deelname aan:

Het ervaren van verhalen door de lezer

Ik bevestig:

- dat ik via de informatiebrief naar tevredenheid over het onderzoek ben ingelicht;
- dat ik in de gelegenheid ben gesteld om vragen over het onderzoek te stellen en dat mijn eventuele vragen naar tevredenheid zijn beantwoord;
- dat ik gelegenheid heb gehad om grondig over mijn deelname aan het onderzoek na te denken;
- dat ik uit vrije wil deelneem.

Ik stem er mee in dat:

- mijn gegevens voor wetenschappelijke doelen worden verkregen en bewaard zoals in de informatiebrief vermeld staat;

Ik begrijp dat:

- ik het recht heb om mijn toestemming op ieder moment weer in te trekken zonder dat ik daarvoor een reden hoeft op te geven;
- mijn gegevens worden behandeld volgens de VSNU Gedragscodes (www.vsnu.nl/gedragscodes).

Naam deelnemer: _____

Geboortedatum: ___ / ___ / ___

(dd/mm/jjjj)

Bijbehorende verklaring omtrent evt. hergebruik van gegevens

Onderzoekers delen regelmatig onderzoeksgegevens met andere onderzoekers, zodat de gegevens nóg beter benut worden. Uiteraard zijn die onderzoeksgegevens dan niet te herleiden tot individuele personen. Gaat u er mee akkoord dat eventueel ook uw onderzoeksgegevens anoniem gedeeld worden met andere onderzoekers? (s.v.p. aankruisen wat van toepassing is, en indien "akkoord" ondertekenen)

Ja, daar ga ik mee akkoord. Handtekening:

Nee, niet

In te vullen door de uitvoerend onderzoeker:

Ik verklaar dat ik bovengenoemde Naam: _____
deelnemer heb uitgelegd wat deel-
name inhoudt en dat ik borg sta voor
de privacy van zijn / haar gegevens. Datum: ___ / ___ / ___

Bijlage 2: Verhaalversie 1

We willen u nu vragen de onderstaande tekst aandachtig te lezen en daarna de vragenlijst op de volgende pagina's in te vullen.

Ik loop vol goede moed mijn restaurant Sushi Yoko in Arnhem binnen. Vandaag komt inspecteur Luikx van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit op bezoek, om mijn restaurant te inspecteren. Zij houden onder andere de hygiëne en de kwaliteit van vis en visproducten in de gaten.

Ik zie de inspecteur al aan komen lopen. Van andere restauranthouders heb ik gehoord dat het een vervelende man is en dat hij er alles aan doet om je onderuit te halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Meneer Luikx lijkt snel wat uit de kast te hebben getrokken terwijl ik mijn nette pak aan heb. Ik vind deze inspectie heel belangrijk.

Luikx kijkt om zich heen voor een eerste indruk van mijn zaak. Ik heb er veel geld en energie ingestoken om het er gezellig uit te laten zien. Bij de vorige eigenaar was het een vreetschuur. Luikx zucht diep. Ik vraag of er iets is, waarop hij botweg zegt dat ik blij mag zijn dat hij geen oordeel hoeft te geven over het interieur. En dat hij hoopt dat ik het in de keuken beter voor elkaar heb. Beduusd leid ik hem naar de keuken.

Daar aangekomen, begint Luikx alles uitvoerig te inspecteren. Ik laat hem zijn gang gaan; ik vind het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als hij de koelkast opent, valt hem gelijk iets op aan de tonijn. Die vindt hij erg rood van kleur. Ik kijk bezorgd toe als hij de tonijn uit de koelkast haalt om deze beter te kunnen bekijken. Hij rolt geïrriteerd met zijn ogen als ik vertel dat die tonijn vanochtend vers is bezorgd. Hij begint een hele preek over hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is, omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, alsof ik het daarmee oneens zou zijn. Om uit te zoeken of mijn tonijn wel aan de richtlijnen voldoet, besluit hij verschillende stukjes tonijn mee te nemen. Hij lijkt heel tevreden nu hij iets gevonden heeft dat misschien niet klopt.

Na een week staat Luikx weer voor mijn deur. Hij komt gelijk ter zake en meldt dat de kwaliteit van de tonijn ondermaats is. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi. Door het gebruik van bietensap blijft de tonijn een rode kleur houden en ziet de tonijn er langer vers uit. Ik schrik hier van, maar hem lijkt het niets uit te maken. Volgens hem komt dit heel vaak voor bij restaurants. Ik probeer hem duidelijk te maken dat ik hier niets van afwist. Toen ik mijn eigen zaak opende, wilde ik gewoon lekker en goed eten serveren. Daarom koop ik mijn vis bij een dure visleverancier van wie ik dacht dat hij me goede en superverse vis zou leveren.

Luijcx zegt dat als het aan hem ligt, ik geen officiële waarschuwing krijg maar een forse boete. Dan trekt hij de deur achter zich dicht zonder ook maar te groeten. Ik

hoop dat ik geen boete krijg, maar een waarschuwing. Door die dure visleverancier zou ik een eventuele boete maar moeilijk kunnen betalen. Zuchtend loop ik naar de keuken.

Bijlage 3: Verhaalversie 2

We willen u nu vragen de onderstaande tekst aandachtig te lezen en daarna de vragenlijst op de volgende pagina's in te vullen.

Ik loop met flinke tegenzin mijn restaurant Sushi Yoko in Arnhem binnen. Vandaag komt inspecteur Luikx van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit op bezoek, om mijn restaurant te inspecteren. Zij houden onder andere de hygiëne en de kwaliteit van vis en visproducten in de gaten.

Ik zie de inspecteur al aan komen lopen. Van andere restauranthouders heb ik gehoord dat het een aardige man is en dat hij er niet op uit is om je onderuit te halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Meneer Luikx heeft een net pak aan, terwijl ik maar snel wat uit de kast heb getrokken. Mij interesseert deze inspectie geen zak.

Luikx kijkt om zich heen voor een eerste indruk van mijn zaak. Ik heb er geen geld of energie gestoken om het er gezellig uit te laten zien. Volgens sommige mensen lijkt het meer op een vreetschuur. Ik zucht diep. Luikx vraagt of er iets aan de hand is, waarop ik botweg zeg dat ik niet geïnteresseerd ben in zijn oordeel over het interieur. En of we nu kunnen beginnen met de inspectie van de keuken. Beduusd loopt hij achter me aan naar de keuken.

Daar aangekomen, begint Luikx alles uitvoerig te inspecteren. Ik laat hem zijn gang gaan; hij vindt het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als hij de koelkast opent, valt hem gelijk iets op aan de tonijn. Die vindt hij wel erg rood van kleur. Hij kijkt bezorgd als hij de tonijn uit de koelkast haalt om deze beter te kunnen bekijken. Ik rol geïrriteerd met mijn ogen als hij mij vraagt of de vis wel vers is bezorgd. Hij vertelt hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, maar ik vind het belangrijker dat die tonijn goedkoop is. Om uit te zoeken of mijn tonijn wel aan de richtlijnen voldoet, besluit hij verschillende stukjes tonijn mee te nemen. Hij lijkt heel ontevreden nu hij iets gevonden heeft dat misschien niet klopt.

Na een week staat Luikx weer voor mijn deur. Hij komt gelijk ter zake en meldt dat de kwaliteit van de tonijn ondermaats is. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi. Door het gebruik van bietensap blijft de tonijn een rode kleur houden en ziet de tonijn er langer vers uit. Hij vat het heel ernstig op, maar mij maakt het niets uit. Volgens mij komt dit heel vaak voor bij restaurants. Toen ik mijn eigen zaak opende, wilde ik gewoon veel geld verdienen. Daarom koop ik mijn vis bij een goedkope visleverancier van wie ik weet dat hij een beetje rommelt om de prijs laag te houden. Ik probeer hem wijs te maken dat ik hier niets van afwist.

Luikx zegt dat als het aan hem ligt, ik geen boete krijg maar een officiële waarschuwing. Ik doe de deur in zijn gezicht dicht zonder ook maar te groeten. Ik hoop dat ik geen boete krijg, maar een waarschuwing. Maar door die goedkope visleverancier zou ik een eventuele boete heel gemakkelijk kunnen betalen. Fluitend loop ik naar de keuken.

Bijlage 4: Verhaalversie 3

We willen u nu vragen de onderstaande tekst aandachtig te lezen en daarna de vragenlijst op de volgende pagina's in te vullen.

Ik loop vol goede moed het restaurant Sushi Yoko in Arnhem binnen. Ik kom als inspecteur van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit op bezoek om het restaurant te inspecteren. Wij houden onder andere de hygiëne en de kwaliteit van vis en visproducten in de gaten.

Ik zie de eigenaar, meneer Diericks, al staan. Van andere inspecteurs heb ik gehoord dat het een vervelende man is, die altijd het onderste uit de kan wil halen. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Ik heb een net pak aan, terwijl meneer Diericks zo maar snel wat uit de kast lijkt te hebben getrokken. Ik vind deze inspectie heel belangrijk.

Ik kijk om me heen voor een eerste indruk van de zaak. Er lijkt geen geld of energie in gestoken om het er gezellig uit te laten zien. In mijn ogen lijkt het meer op een vreetschuur. Diericks zucht diep. Ik vraag of er iets aan de hand is waarop hij botweg zegt dat hij niet geïnteresseerd is in mijn oordeel over het interieur. En of we nu kunnen beginnen met de inspectie van de keuken. Beduusd loop ik achter hem aan naar de keuken.

Daar aangekomen, begin ik alles uitvoerig te inspecteren. Diericks laat me mijn gang gaan. Ik vind het belangrijk dat deze controle goed wordt uitgevoerd. Als ik de koelkast open, valt me gelijk iets op aan de tonijn. Die vind ik wel erg rood van kleur. Met een zorgelijke blik haal ik de tonijn uit de koelkast om hem beter te kunnen bekijken. Diericks rolt geïrriteerd met zijn ogen als ik hem vraag of de vis wel vers is bezorgd. Ik vertel hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van de gasten, maar dat lijkt hem niet zo bijster veel te interesseren. Om uit te zoeken of de tonijn wel aan de richtlijnen voldoet, besluit ik verschillende stukjes tonijn mee te nemen. Ik ben niet blij nu ik iets gevonden heb dat misschien niet klopt.

Na een week sta ik weer voor Diericks deur. Ik kom gelijk ter zake en meld dat de kwaliteit van de tonijn ondermaats is. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi. Door het gebruik van bietensap blijft de tonijn een rode kleur houden en ziet de tonijn er langer vers uit. Ik vind dit heel ernstig, maar hem lijkt het niets uit te maken. Volgens Diericks komt dit heel vaak voor bij restaurants. Hij vertelt me dat hij hier niets van afwist, maar ik geloof hem niet. Misschien wilde hij gewoon veel geld verdienen toen hij zijn eigen zaak opende. En koopt hij daarom bij een visleverancier die een beetje rommelt met de vis om de prijs laag te houden.

Ik zeg dat als het aan mij ligt, hij geen boete krijgt maar een officiële waarschuwing. Hij doet de deur in mijn gezicht dicht zonder ook maar te groeten. Ik ben perplex. Binnen zie ik hem fluitend naar de keuken lopen. Misschien kan hij die boete wel heel gemakkelijk betalen omdat hij zijn vis bij die goedkope leverancier haalt.

Bijlage 5: Verhaalversie 4

We willen u nu vragen de onderstaande tekst aandachtig te lezen en daarna de vragenlijst op de volgende pagina's in te vullen.

Ik loop met flinke tegenzin het restaurant Sushi Yoko in Arnhem binnen. Ik kom als inspecteur van de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit op bezoek om het restaurant te inspecteren. Wij houden onder andere de hygiëne en de kwaliteit van vis en visproducten in de gaten.

Ik zie de eigenaar, meneer Diericks, al. Van andere inspecteurs heb ik gehoord dat het een aardige man is, die hart voor de zaak heeft en zijn gasten altijd het beste voor wil zetten. We geven elkaar een hand en stellen ons aan elkaar voor. Ik neem hem goed in me op. Diericks heeft een net pak aan, terwijl ik maar snel wat uit de kast heb getrokken. Mij interesseert deze inspectie geen zak.

Ik kijk om me heen voor een eerste indruk van de zaak. Er lijkt veel geld en energie in gestoken om het er gezellig uit te laten zien. Ik vind dat soort aanpassingen onzin en zucht maar eens diep. Hij vraagt of er iets is, waarop ik minachtend zeg dat hij blij mag zijn dat ik geen oordeel hoeft te geven over het interieur. En dat ik hoop dat hij het in de keuken beter voor elkaar heeft. Beduusd leidt hij me naar de keuken.

Daar aangekomen, begin ik alles uitvoerig te inspecteren. Diericks laat me mijn gang gaan. Hij lijkt meer belang te hechten aan deze controle dan ik. Als ik de koelkast open, valt me gelijk iets op aan de tonijn. Die vind ik erg rood van kleur. Diericks kijkt bezorgd toe als ik de tonijn uit de koelkast haal om hem beter te kunnen bekijken. Ik rol geïrriteerd met mijn ogen als hij zegt dat de vis vers is bezorgd. Ik vertel nog maar eens hoe belangrijk het is dat de tonijn vers is omdat het anders schadelijk kan zijn voor de gezondheid van zijn gasten, maar het interesseert me eigenlijk niet zo veel. Om uit te zoeken of de tonijn wel aan de richtlijnen voldoet, besluit ik verschillende stukjes tonijn mee te nemen. Ik ben eigenlijk wel blij iets gevonden te hebben dat misschien niet klopt.

Na een week sta ik weer voor Diericks deur. Ik kom gelijk ter zake en meld dat de kwaliteit van de tonijn ondermaats is. Er is bietensap gevonden in de tonijn sashimi. Door het gebruik van bietensap blijft de tonijn een rode kleur houden en ziet de tonijn er langer vers uit. Hij schrikt heel erg, maar mij maakt het niet veel uit. Dit komt heel vaak voor bij restaurants. Hij vertelt me dat hij hier niets van afwist. En dat hij juist bij een dure leverancier vis koopt omdat hij dacht dat die hem goede en superverse vis zou leveren. Hij wilde gewoon lekker en goed eten serveren. Die Diericks is volgens mij een onnozele hals die zich laat belazeren.

Ik zeg dat als het aan mij ligt, hij geen officiële waarschuwing krijgt maar een forse boete. Dan trek ik de deur achter mij dicht zonder ook maar te groeten. Hij is perplex.

Binnen zie ik hem terneergeslagen naar de keuken lopen. Misschien kan hij die boete wel niet betalen omdat hij zijn vis bij die dure leverancier haalt.

Bijlage 6: Vragenlijst versie 1

De volgende vragen gaan over het verhaal dat u net heeft gelezen. Geef aan in hoeverre u het eens bent met onderstaande stellingen:

1. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

2. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de restauranthouder te staan.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

3. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

4. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

5. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

6. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de inspecteur te staan.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

7. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

8. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

9. De manier waarop de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit restaurants controleert, vind ik:

Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed
Oneerlijk	1	2	3	4	5	6	7	Eerlijk
Onterecht	1	2	3	4	5	6	7	Terecht
Onwenselijk	1	2	3	4	5	6	7	Wenselijk
Onacceptabel	1	2	3	4	5	6	7	Acceptabel

10. Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn gedachten alleen bij de gebeurtenissen in het verhaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

11. Tijdens het lezen werd mijn aandacht helemaal in beslag genomen door wat er in het verhaal gebeurde.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

12. Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

13. De dialoog in het verhaal is realistisch en geloofwaardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

14. De setting van het verhaal lijkt echt.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

15. Mensen in dit verhaal zijn zoals mensen die jij of ik zouden kunnen kennen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

16. In dit verhaal worden gebeurtenissen gesproken die in het echt gebeurd zijn of zouden kunnen gebeuren.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

17. Tijdens het lezen maakte ik me een voorstelling van de gebeurtenissen die in het verhaal plaatsvonden.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

18. Terwijl ik het verhaal las, zag ik voor me wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

19. Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in het restaurant.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

20. Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik een levendig beeld van de gebeurtenissen in het verhaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

21. Ik vind de restauranthouder betrouwbaar.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

22. Ik vind de inspecteur betrouwbaar.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

23. Ik vind dat de restauranthouder veel kennis van zaken heeft.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

24. Ik vind dat de inspecteur veel kennis van zaken heeft.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

25. Tijdens het lezen dacht ik na over het nut van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

26. Tijdens het lezen dacht ik na over de gevolgen die een inspectie door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit heeft voor een restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

27. Tijdens het lezen dacht ik na over wat er in ons voedsel kan zitten.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

28. Ik vind de restauranthouder aardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

29. Ik vind de restauranthouder een sympathiek persoon.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

30. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

31. Ik vind de restauranthouder leuk.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

32. Ik vind de inspecteur aardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

33. Ik vind de inspecteur een sympathiek persoon.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

34. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

35. Ik vind de inspecteur leuk.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

We doen onder andere onderzoek naar de invloed van inlevingsvermogen op het ervaren van een verhaal. Onderstaande vragen hebben betrekking op dit onderwerp.

36. Ik kan vaak begrijpen hoe mensen zich voelen, zelfs voordat zij het mij vertellen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

37. Wanneer een vriend bang is, voel ik mij bang.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

38. Ik zie het wanneer een vriend boos is, zelfs als hij/zij het probeert te verbergen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

39. Wanneer een vriend verdrietig is, word ik ook verdrietig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

40. Ik zie het wanneer mensen zich blij voordoen, terwijl ze dat eigenlijk niet zijn.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

41. Wanneer een vriend boos is, voel ik mij ook boos.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

42. Ik kan gemakkelijk zien hoe anderen zich voelen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

43. Wanneer mensen om mij heen nerveus zijn, word ik ook nerveus.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

Verder zijn we ook benieuwd naar de invloed van literatuurkennis op het ervaren van verhalen. Hieronder staat een lijst met namen van schrijvers. We willen u vragen om een kruisje te plaatsen in de vakken van de schrijvers die u herkent. We raden u aan om niet te gokken, aangezien er enkele namen tussen staan die niet van schrijvers zijn.

Mensje van Keulen	René Appel	Anna Blaman	Danielle Steel	Erik Boogaart	H.P. Vliegthart
Herta Müller	William Faulkner	Dimitri Verhulst	Robert Tierney	Sophie Boomgaarden	Terry Pratchett
Isaac Asimov	John Grisham	Robert Vuijsje	Mark Sorenson	Isabelle Liberman	Stephan Enter
Arnon Iffgem	Andries Blok	Willem Kloos	Jonathan Franzen	Marek van der Jagt	Heleen van Royen
Tatiana de Rosnay	Gerald Duffy	Italo Calvino	Esther Verhoef	Saskia Noort	Toni Morrison
Janet de Waal	Jennifer Egan	Stephen King	Albert Camus	Dave Eggers	W.G. Sebald
Herman Koch	Douglas Adams	John le Carré	J.B. Guthrie	Diane Corter	Jenna Blum

Geslacht: M / V (doorhalen van niet van toepassing is)

Opleidingsniveau:

Moedertaal:

Hartelijk bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek!

Bijlage 7: Vragenlijst versie 2

De volgende vragen gaan over het verhaal dat u net heeft gelezen. Geef aan in hoeverre u het eens bent met onderstaande stellingen:

1. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

2. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de inspecteur te staan.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

3. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

4. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

5. Tijdens het lezen heb ik meegeleefd met de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

6. Tijdens het lezen stelde ik me voor hoe het zou zijn om in de positie van de restauranthouder te staan.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

7. Tijdens het lezen heb ik me ingeleefd in de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

8. Toen ik het verhaal aan het lezen was, voelde ik mee met de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

9. De manier waarop de Nederlandse Voedsel- en Waren Autoriteit restaurants controleert, vind ik:

Slecht	1	2	3	4	5	6	7	Goed	
Oneerlijk		1	2	3	4	5	6	7	Eerlijk
Onterecht		1	2	3	4	5	6	7	Terecht
Onwenselijk		1	2	3	4	5	6	7	Wenselijk
Onacceptabel		1	2	3	4	5	6	7	Acceptabel

10. Terwijl ik het verhaal las, was ik met mijn gedachten alleen bij de gebeurtenissen in het verhaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

11. Tijdens het lezen werd mijn aandacht helemaal in beslag genomen door wat er in het verhaal gebeurde.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

12. Toen ik het verhaal aan het lezen was, was ik volledig geconcentreerd op wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

13. De dialoog in het verhaal is realistisch en geloofwaardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

14. De setting van het verhaal lijkt echt.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

15. Mensen in dit verhaal zijn zoals mensen die jij of ik zouden kunnen kennen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

16. In dit verhaal worden gebeurtenissen gesproken die in het echt gebeurd zijn of zouden kunnen gebeuren.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

17. Tijdens het lezen maakte ik me een voorstelling van de gebeurtenissen die in het verhaal plaatsvonden.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

18. Terwijl ik het verhaal las, zag ik voor me wat er in het verhaal beschreven werd.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

19. Terwijl ik het verhaal las, was het alsof ik aanwezig was in het restaurant.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

20. Toen ik het verhaal aan het lezen was, had ik een levendig beeld van de gebeurtenissen in het verhaal.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

21. Ik vind de inspecteur betrouwbaar.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

22. Ik vind de restauranthouder betrouwbaar.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

23. Ik vind dat de inspecteur veel kennis van zaken heeft.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

24. Ik vind dat de restauranthouder veel kennis van zaken heeft.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

25. Tijdens het lezen dacht ik na over het nut van de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

26. Tijdens het lezen dacht ik na over de gevolgen die een inspectie door de Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit heeft voor een restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

27. Tijdens het lezen dacht ik na over wat er in ons voedsel kan zitten.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

28. Ik vind de inspecteur aardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

29. Ik vind de inspecteur een sympathiek persoon.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

30. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals de inspecteur.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

31. Ik vind de inspecteur leuk.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

32. Ik vind de restauranthouder aardig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

33. Ik vind de restauranthouder een sympathiek persoon.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

34. Ik zou vrienden willen zijn met iemand zoals de restauranthouder.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

35. Ik vind de restauranthouder leuk.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

We doen onder andere onderzoek naar de invloed van inlevingsvermogen op het ervaren van een verhaal. Onderstaande vragen hebben betrekking op dit onderwerp.

36. Ik kan vaak begrijpen hoe mensen zich voelen, zelfs voordat zij het mij vertellen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

37. Wanneer een vriend bang is, voel ik mij bang.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

38. Ik zie het wanneer een vriend boos is, zelfs als hij/zij het probeert te verbergen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

39. Wanneer een vriend verdrietig is, word ik ook verdrietig.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

40. Ik zie het wanneer mensen zich blij voordoen, terwijl ze dat eigenlijk niet zijn.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

41. Wanneer een vriend boos is, voel ik mij ook boos.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

42. Ik kan gemakkelijk zien hoe anderen zich voelen.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

43. Wanneer mensen om mij heen nerveus zijn, word ik ook nerveus.

Helemaal oneens 1 2 3 4 5 6 7 Helemaal eens

Verder zijn we ook benieuwd naar de invloed van literatuurkennis op het ervaren van verhalen. Hieronder staat een lijst met namen van schrijvers. We willen u vragen om een kruisje te plaatsen in de vakken van de schrijvers die u herkent. We raden u aan om niet te gokken, aangezien er enkele namen tussen staan die niet van schrijvers zijn.

Mensje van Keulen	René Appel	Anna Blaman	Danielle Steel	Erik Boogaart	H.P. Vliegthart
Herta Müller	William Faulkner	Dimitri Verhulst	Robert Tierney	Sophie Boomgaarden	Terry Pratchett
Isaac Asimov	John Grisham	Robert Vuijsje	Mark Sorenson	Isabelle Liberman	Stephan Enter
Arnon Iffgem	Andries Blok	Willem Kloos	Jonathan Franzen	Marek van der Jagt	Heleen van Royen
Tatiana de Rosnay	Gerald Duffy	Italo Calvino	Esther Verhoef	Saskia Noort	Toni Morrison
Janet de Waal	Jennifer Egan	Stephen King	Albert Camus	Dave Eggers	W.G. Sebald
Herman Koch	Douglas Adams	John le Carré	J.B. Guthrie	Diane Corter	Jenna Blum

Geslacht: M / V (doorhalen van niet van toepassing is)

Opleidingsniveau:

Moedertaal:

Hartelijk bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek!

VERKLARING KENNISNEMING REGELS M.B.T. PLAGIAAT

Fraude en plagiaat

Wetenschappelijke integriteit vormt de basis van het academisch bedrijf. De Universiteit Utrecht vat iedere vorm van wetenschappelijke misleiding daarom op als een zeer ernstig vergrijp. De Universiteit Utrecht verwacht dat elke student de normen en waarden inzake wetenschappelijke integriteit kent en in acht neemt.

De belangrijkste vormen van misleiding die deze integriteit aantasten zijn fraude en plagiaat. Plagiaat is het overnemen van andermans werk zonder behoorlijke verwijzing en is een vorm van fraude. Hieronder volgt nadere uitleg wat er onder fraude en plagiaat wordt verstaan en een aantal concrete voorbeelden daarvan. Let wel: dit is geen uitputtende lijst!

Bij constatering van fraude of plagiaat kan de examencommissie van de opleiding sancties opleggen. De sterkste sanctie die de examencommissie kan opleggen is het indienen van een verzoek aan het College van Bestuur om een student van de opleiding te laten verwijderen.

Plagiaat

Plagiaat is het overnemen van stukken, gedachten, redeneringen van anderen en deze laten doorgaan voor eigen werk. Je moet altijd nauwkeurig aangeven aan wie ideeën en inzichten zijn ontleend, en voortdurend bedacht zijn op het verschil tussen citeren, parafraseren en plagiëren. Niet alleen bij het gebruik van gedrukte bronnen, maar zeker ook bij het gebruik van informatie die van het internet wordt gehaald, dien je zorgvuldig te werk te gaan bij het vermelden van de informatiebronnen.

De volgende zaken worden in elk geval als plagiaat aangemerkt:

- het knippen en plakken van tekst van digitale bronnen zoals encyclopedieën of digitale tijdschriften zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het knippen en plakken van teksten van het internet zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het overnemen van gedrukt materiaal zoals boeken, tijdschriften of encyclopedieën zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het opnemen van een vertaling van bovengenoemde teksten zonder aanhalingstekens en verwijzing;
- het parafraseren van bovengenoemde teksten zonder (deugdelijke) verwijzing: parafrasen moeten als zodanig gemarkeerd zijn (door de tekst uitdrukkelijk te verbinden met de oorspronkelijke auteur in tekst of noot), zodat niet de indruk wordt gewekt dat het gaat om eigen gedachtengoed van de student;
- het overnemen van beeld-, geluids- of testmateriaal van anderen zonder verwijzing en zodoende laten doorgaan voor eigen werk;
- het zonder bronvermelding opnieuw inleveren van eerder door de student gemaakt eigen werk en dit laten doorgaan voor in het kader van de cursus vervaardigd oorspronkelijk werk, tenzij dit in de cursus of door de docent uitdrukkelijk is toegestaan;
- het overnemen van werk van andere studenten en dit laten doorgaan voor eigen werk. Indien dit gebeurt met toestemming van de andere student is de laatste medeplichtig aan plagiaat;
- ook wanneer in een gezamenlijk werkstuk door een van de auteurs plagiaat wordt gepleegd, zijn de andere auteurs medeplichtig aan plagiaat, indien zij hadden kunnen of moeten weten dat de ander plagiaat pleegde;
- het indienen van werkstukken die verworven zijn van een commerciële instelling (zoals een internetsite met uittreksels of papers) of die al dan niet tegen betaling door iemand anders zijn geschreven.

De plagiaatregels gelden ook voor concepten van papers of (hoofdstukken van) scripties die voor feedback aan een docent worden toegezonden, voorzover de mogelijkheid voor het insturen van concepten en het krijgen van feedback in de cursushandleiding of scriptieregeling is vermeld.

In de Onderwijs- en Examenregeling (artikel 5.15) is vastgelegd wat de formele gang van zaken is als er een vermoeden van fraude/plagiaat is, en welke sancties er opgelegd kunnen worden.

Onwetendheid is geen excuus. Je bent verantwoordelijk voor je eigen gedrag. De Universiteit Utrecht gaat ervan uit dat je weet wat fraude en plagiaat zijn. Van haar kant zorgt de Universiteit Utrecht ervoor dat je zo vroeg mogelijk in je opleiding de principes van wetenschapsbeoefening bijgebracht krijgt en op de hoogte wordt gebracht van wat de instelling als fraude en plagiaat beschouwt, zodat je weet aan welke normen je je moeten houden.

Hierbij verklaar ik bovenstaande tekst gelezen en begrepen te hebben.

Naam: **Cherelle Veerman**

Studentnummer: **3818276**

Datum en handtekening:

22 januari 2017

Dit formulier lever je bij je begeleider in als je start met je bacheloreindwerkstuk of je master scriptie.

Het niet indienen of ondertekenen van het formulier betekent overigens niet dat er geen sancties kunnen worden genomen als blijkt dat er sprake is van plagiaat in het werkstuk.